

„ЦВЯТ, СИМВОЛ, ОБРАЗ“

ДИМЧО ДЕБЕЛЯНОВ, „ДА СЕ ЗАВЪРНЕШ В БАЩИНАТА КЪЩА...“

Име на участниците: _____

Как се работи:

- Прочетете на глас своята част от текста в учебника – два пъти, бавно.
- Изберете ЦВЯТ за настроението ѝ и оцветете с него рамката на този лист.
- Нарисувайте СИМВОЛ – прост знак, който улавя основната идея.
- Запишете ОБРАЗ – ваша фраза от най-много шест гуми.
- Всеки избор се защитава с конкретна дума от текста. Запишете я.

ГРУПА 1

- **Вашата част от текста:** първа строфа – „Да се завърнеш в бащината къща...“
- **Водещ въпрос:** Каква е представата за дома в самото начало – и коя дума показва, че това е мечта, а не случване?

ЦВЯТ

Избрахме цвят: _____

Доказваме го с думата „_____“ от текста, защото

СИМВОЛ

Нарисувайте го тук:

Този знак избрахме, защото _____

ОБРАЗ (най-много 6 гуми)

Дума от текста, която го поражда: _____

Говорител на групата: _____

ДИМЧО ДЕБЕЛЯНОВ, „ДА СЕ ЗАВЪРНЕШ В БАЩИНАТА КЪЩА...“

Име на участниците: _____

Как се работи:

- Прочетете на глас своята част от текста в учебника – два пъти, бавно.
- Изберете ЦВЯТ за настроението ѝ и оцветете с него рамката на този лист.
- Нарисувайте СИМВОЛ – прост знак, който улавя основната идея.
- Запишете ОБРАЗ – ваша фраза от най-много шест думи.
- Всеки избор се защитава с конкретна дума от текста. Запишете я.

ГРУПА 2

- **Вашата част от текста:** втора строфа – „Кат бreme хвърлил черната умора...“
- **Водещ въпрос:** Какво носи със себе си този, който се завръща? Каква е неговата умора и откъде идва тя?

ЦВЯТ

Избрахме цвят: _____

Доказваме го с думата „_____“ от текста, защото

СИМВОЛ

Нарисувайте го тук:

Този знак избрахме, защото _____

ОБРАЗ (най-много 6 думи)

Дума от текста, която го поражда: _____

Говорител на групата: _____

„ЦВЯТ, СИМВОЛ, ОБРАЗ“

Литература

10 клас

ДИМЧО ДЕБЕЛЯНОВ, „ДА СЕ ЗАВЪРНЕШ В БАЩИНАТА КЪЩА...“

Име на участниците: _____

Как се работи:

- Прочетете на глас своята част от текста в учебника – два пъти, бавно.
- Изберете ЦВЯТ за настроението ѝ и оцветете с него рамката на този лист.
- Нарисувайте СИМВОЛ – прост знак, който улавя основната идея.
- Запишете ОБРАЗ – ваша фраза от най-много шест думи.
- Всеки избор се защитава с конкретна дума от текста. Запишете я.

ГРУПА 3

- **Вашата част от текста:** трета строфа – „Да те присрещне старата на прага...“
- **Водещ въпрос:** Защо майката е показана само с едно движение и една дума? Какво прави прагът с този, който го прекрива?

ЦВЯТ

Избрахме цвят: _____

Доказваме го с думата „_____“ от текста, защото

СИМВОЛ

Нарисувайте го тук:

Този знак избрахме, защото _____

ОБРАЗ (най-много 6 думи)

Дума от текста, която го поражда: _____

Говорител на групата:

„ЦВЯТ, СИМВОЛ, ОБРАЗ“

Литература

10 клас

ДИМЧО ДЕБЕЛЯНОВ, „ДА СЕ ЗАВЪРНЕШ В БАЩИНАТА КЪЩА...“

Име на участниците: _____

Как се работи:

- Прочетете на глас своята част от текста в учебника – два пъти, бавно.
- Изберете ЦВЯТ за настроението ѝ и оцветете с него рамката на този лист.
- Нарисувайте СИМВОЛ – прост знак, който улавя основната идея.
- Запишете ОБРАЗ – ваша фраза от най-много шест гуми.
- Всеки избор се защитава с конкретна дума от текста. Запишете я.

ГРУПА 4

- **Вашата част от текста:** финалът – „Смирено влязъл в стаята позната...“ до последния стих
- **Водещ въпрос:** Коя дума в самия край обръща цялото стихотворение назад? Какво се оказва, че е било всичко дотук?

ЦВЯТ

Избрахме цвят: _____

Доказваме го с думата „_____“ от текста, защото

СИМВОЛ

Нарисувайте го тук:

Този знак избрахме, защото _____

ОБРАЗ (най-много 6 гуми)

Дума от текста, която го поражда: _____

Говорител на групата: _____

ИНДИВИДУАЛНА ЗАДАЧА

Клас: 10. ____

Име: _____

Дата: _____

ЧАСТ 1 – ПРОВЕРКА НА ЦЕЛТА НА УРОКА (3 МИНУТИ)

Отговаряй кратко. Всеки отговор трябва да стъпва на стих от текста, не на усещане.

1. Кой е жанрът на творбата? Посочи един негов белег, който откриваш в текста.

2. Кой стих доказва, че завръщането не се случва, а само се мечтае? Препиши го точно.

3. Кой е изгубеният рай на лирическия герой? Назови го с два образа от текста.

ЧАСТ 2 – ПИСМО ОТ БЪДЕЩЕТО

Литература

10 клас

- В час: напиши само първото изречение.
- За възраст: довърши писмото – 10–12 изречения.

Условие: вплети поне един образ от елегията – прага, вечерта, тихия гвор, майката, старата икона или заника.

Ти, след двайсет години, пишеш на себе си днес.

Здравей,

Последно изречение (задължително започва така):

Искам да е останало непроменено _____

КЛЮЧ ЗА УЧИТЕЛЯ

Отговорите по-долу са ориентир за насочващи въпроси, а не единствено верни решения.

1. „ЦВЯТ, СИМВОЛ, ОБРАЗ“ – КАКВО ДА ОЧАКВАТЕ

Група 1 (първа строфа): топли, приглушени тонове – охра, бледозлатисто, сиво-синьо. Опорни думи: „смирено гасне“, „тиха нощ“, „приласкае“. Символ: отворена врата, залязващо слънце, светец прозорец. Ключът тук е формата „Да се завърнеш“ – желателна, не изявителна.

Група 2 (втора строфа): по-тъмно и по-тежко – черно, тъмнокафяво. Опорни думи: „бреме“, „черната умора“, „безутешни дни“, „плахи стъпки“. Символ: товар на гръб, презърбена фигура. Обърнете внимание на „плахи“ – завръщащият се не се чувства у дома си дори в собствения двор.

Група 3 (трета строфа): най-топлата част – бяло, светло, розово. Опорни думи: „старата на прага“, „усмивка блага“, „мамо, мамо“. Символ: презръдка, праг, ръце. Тук е сърцето на творбата: майката е показана само с едно движение, а повторението „мамо, мамо“ е връщане към езика на детето.

Група 4 (финалът): изстиване и потъмняване – сиво, пепеляво, тъмносиньо. Опорни думи: „заник“, „измина“, „скрити вопли“, „напразно“. Символ: угасваща свещ, икона, затворена врата. Ключова е думата „напразно“ – тя обръща цялото стихотворение и показва, че срещата не се е състояла.

Обобщение за дъската: подредени в реда на строфите, четирите листа образуват цвetoва редица, която потъмнява – от мека вечер към заник. Класът вижда движението на творбата, преди да го е формулирал с термини.

2. „ТИХА ДИСКУСИЯ“ – КАКВО ДА СЛЕДИТЕ

- Ако постерът се пълни с изолирани реплики, начертайте сами една стрелка между два записа – това обикновено е достатъчно.
- Не поправяйте правописа и не подписвайте записите – анонимността е причината учениците да пишат честно.
- Постер 3 е чувствителен. Работете с мястото и общността, не с личните истории на децата в стаята.
- Типичен извод, до който стигат класовете: домът е хора и навици, не стени; завръщането е възможно като място, но не като време.

3. ПРОВЕРКА НА ЦЕЛТА – ОЧАКВАНИ ОТГОВОРИ

- Въпрос 1 – Елегия. Приемливи белези: тъжен, изповеден тон; липса на обръщение към общност; минорно настроение; тема за загуба и невъзвратимост; отсъствие на действие. Не приемайте „защото е тъжно“ без опора в текста.
- Въпрос 2 – Очаква се „Да се завърнеш в бащината къща“ (условната форма) или финалното „напразно спомнил майка и родина“. Приема се и посочване на „Да те присрещне...“, „да чезнеш...“, „да шъпнеш...“, ако ученикът обясни, че всички глаголи са в същата желателна форма.
- Въпрос 3 – Изгубеният рай е детството и домът, обвързани с майката. Очаквани двойки образи: „бащината къща“ и „старата на прага“; „тихия дъбор“ и „усмивка блага“; „стаята позната“ и „старата икона“. Търсете два образа ОТ текста, не преразказ.

4. АКО ВРЕМЕТО ИЗТИЧА

- Съкратете представянето в „Цвят, символ, образ“ до две групи, но задължително подредете и четирите листа на дъската – визуалният извод е по-важен от говоренето.
- Не съкращавайте тишината в „Тиха дискусия“ под 4 минути – под този праг дейността не сработва.
- Първото изречение от писмото може да се напише за въщи, но тогава отделете последната минута, за да прочетете на глас последните два стиха на творбата – часът трябва да завърши с текста.

ПОСТЕР 1

**Кое прави едно място „дом“ –
стените или хората в него?**

Помислете за конкретен случай, не изобщо.

ПОСТЕР 2

Може ли човек наистина да се завърне? Кое се променя повече – мястото или ние?

Дебелянов казва „напразно“. Съгласни ли сте с него?

ПОСТЕР 3

**Стотици хиляди българи живеят
далеч от родното си място. Какво
остава с тях – и какво губи
мястото, което са напуснали?**

*Пишете за мястото и общността, не за
конкретни хора от класа.*

ПОСТЕР 4

**Какво дължим на мястото, от
което сме тръгнали – и има ли то
нужда от нас?**

*Ако мислите, че не дължим нищо – напишете и
защо.*